

Narrativa

Pere Antoni Pons

CRÍTICQUES

Laboratori textual am

Els jugadors de whist és la història de Jordi Recasens, un figurenc nascut a principis dels 60 que accedí a l'edat adulta durant la Transició i que, en plena maduresa, s'ha hagut d'acomodar a un món en què la sublimació dels valors de la joventut, més els desencants que comporta el pas del temps, li ha inculcat una permanent sensació d'anar a la deriva. Amargat, solitari i avorrit, en ple naufragi conjugal i a punt de veure la seva filla malcasada amb "un impresentable", Recasens porta una vida erràtica i un punt sòrdida (viu obsessionat per internet), però la seva indefensió d'home dolgut i sensible fa que mai no resulti repulsiu al lector.

Amb tot, l'aposta literària de Vicenç Pagès Jordà va molt més enllà de la pura dissecció d'un caràcter. El que pretén, amb èxit, és convertir el protagonista -actitud, sentiments i peripècies- en representatiu d'una generació i d'una època, tal com ja havia fet a *La felicitat no és completa*, la seva novel·la anterior. Per assolir un propòsit tan vast, Pagès ha construït la present novel·la a partir d'una estructura fragmentària -plena de salts temporals i d'interrupcions en la història principal-, ha poblat l'argument amb una profusa galeria de secundaris -alguns de memorables- que diversifica enormement el mosaic d'anècdotes, trames i idees de l'obra, i ha fet servir una gran varietat de gèneres, registres i estils.

Dividida en tres parts, i en més d'un centenar de capítols de naturalesa i extensió dispars, *Els jugadors de whist* abasta trenta anys de la biografia del protagonista: des del 1977, quan era un nen que repartia les hores entre les classes a l'escola de Figueres i els jocs amb els amics pel castell de Sant Ferran, fins al 2007, quan tota la seva vida és un cúmul d'incerteses i desencisos. Els més pròpiament novel·lístics d'aquests capítols relaten el dia de les noces de la seva filla Marta, o bé repassen els moments crucials de la seva trajectòria vital: el tràgic accident -només revelat al final- que li estroncà la infantesa, la joventut expectant, el matrimoni decebedor, els fracassos professionals, la rutina, i l'arravatat enamorament de la Halley, una amiga de la seva filla. Tots aquests capítols tenen en comú el fet d'estar contats en un to distanciat i després, d'assaig narratiu, similar al de les novel·les de Kundera, tot i que amb unes gotes de metaliteratura lúdica a l'estil de Nabokov (tant l'autor txec com el rus surten, entre molts altres, esmentats a la novel·la, plena de pistes i picades d'ullet literàries).

Els altres capítols tant poden adoptar forma de dietari personal com de notícia històrica, d'informe sobre les famílies dels protagonistes o sobre l'ambient dels 70 i 80, d'irònic tractat socio-moral, de llistes sobre tota mena d'assumptes i qüestions, o de brevíssim *post* penjat en

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

Un lleu plugim. Antologia de poesia nord-americana hipermoderna

Jordi Julià
Leonard Muntaner
Palma, 2009
Preu: 10 euros
Pàgines: 96

Poesia | D. Sam Abrams

Actualitat i totalitat

Dos dels aspectes més prototípics de la modernitat, des dels seus inicis fins als nostres dies, són la dèria gairebé obsessiva de mirar d'atrapar el moment present i la set insaciable d'abastar el coneixement de la condició humana en la seva totalitat. I podem citar dos exemples clàssics que fan al cas: *La terra eixorca* (1922), de T.S. Eliot, una visió de la civilització occidental després de la Primera Guerra Mundial, i *Ocells, bèsties i flors* (1923), de D.H. Lawrence, un intent de trobar una poètica

capaç de fixar el moment actual.

Aquestes dues preocupacions d'assolir l'actualitat i la totalitat presideixen el nou poemari de Jordi Julià, *Un lleu plugim. Antologia de poesia nord-americana hipermoderna*. Respecte a l'actualitat, Julià ens ha donat un document literari de primera magnitud que ens introdueix en el fascinant món de la hipermodernitat o supermodernitat, l'època d'ara, després de la caiguda de la postmodernitat. D'una manera intel·ligent i sensible, el nostre poeta dibuixa subtilment els paràmetres de la hiper-

modernitat amb la seva gens ostentosa reivindicació de la raó, les possibilitats d'una evolució positiva i el pragmatisme, per una banda, i la seva lluita contra el criticisme, l'espai neutre i l'efecte paralitzador de l'excés d'informació, de l'altra. No conec en el panorama de la poesia catalana un poeta més dotat per percebre l'esperit del moment present que Julià.

I respecte a la totalitat, Julià encerta de ple la diana que s'havia marcat. A partir del pretext literari d'una antologia en profunditat de l'obra de quatre autors nord-americans, supo-

Un extraordinari i insòlit clam a favor de la vida. Cadascun dels quatre poetes inventats per Julià encarna una sèrie de valors i extrems que, sumats, evocuen el perfil del món on vivim

1 2 3 4 5

Jordi Julià ha escrit un poemari amb un artifici enginyós

amb ànima

Jugadors del 'whist' que dona nom al joc inventat del llibre

AVUI

Els jugadors de whist

Vicenç Pagès Jordà
Empúries
Barcelona, 2009
Preu: 20 euros
Pàgines: 542

1 2 3 4 5

alguna xarxa social o blog d'internet. Dit així, la novel·la pot semblar un dispers laboratori de provatures textuals; en realitat és un artefacte literari complex, coherent i brillant, en què les filigranes formals no s'esgoten en elles mateixes i serveixen per expressar més plenament els conflictes -desitjos i frustracions- dels personatges, així com els trets més rellevants dels contextos en què viuen.

Comicitat antisentimental

A més de l'estructura oberta i folgada, i de la varietat de formats textuals, *Els jugadors de whist* es caracteritza també per un to de comicitat antisentimental i per un copios ventall de referències a la cultura pop, sobretot al cinema i al rock i derivats. Tot i l'aparent complexitat formal que presenta, la novel·la es llegeix sense entrebancs, perquè Pagès mai no cau en el virtuosisme gratuït i la verborrea vàcua. La seva és una prosa laboriosa però àgil i fresca, plena de descripcions riques i precises, i de reflexions -morals, intel·lectuals, sociològiques- denses i lúcides. L'ambició de Pagès és, a més, totalitzadora: no es resigna a mostrar uns pocs aspectes emblemàtics dels temes que tracta (la pèrdua de les il·lusions, les grandeses i misèries de l'amor, el xoc intergeneracional), sinó que aspira a treure'n tot el suc. A la fi, l'heterogeneïtat textual de l'obra és més propera a la de *Dràcula*, de Stoker, que està al servei de la història, que a la de *Rayuela*, de Cortázar, que en bona mesura és la història.

Si no fos per un estil a vegades massa prolix i per un final resolt mitjançant una pirueta metaliterària ja força gastada, que trenca l'equilibri sostingut durant 500 pàgines entre versemblança i artifici, *Els jugadors de whist* seria una novel·la impecable, inapel·lable. És, en tot cas, excel·lent.*

JOSEP LOSADA

sadament traduïda de l'anglès, Julià retrata perfectament l'estat general de la nostra cultura i la nostra societat. Cadascun dels quatre poetes inventats per Julià, Peter Cardigan, Elizabeth Garrett Pou, Daniel Wi-Ye, Washington Vargas, encarna una sèrie de valors i extrems que, sumats, evocuen matisadament el perfil del món on vivim. Es tracta de valors i extrems com tradició i modernitat, medi urbà i medi natural, identitat i màscara, individualitat i alteritat, canvi i permanència, mortalitat i eternitat, raó i emoció, memòria i oblit, discurs i silenci, matèria i esperit, esperança i desesperança, originari i forà i un llarguíssim etcètera. I tot està presentat amb una decidida voluntat de síntesi, molt representativa de la discreció de la hipermodernitat, perquè cadascun dels quatre poetes s'especialitza en una forma tancada breu com ara la tanka, la quarteta, l'haikú o el apariat, respectivament. Tampoc no conec cap poeta català d'ara que

sigui capaç de dir tantes coses en tan poc espai. Si mai la famosa divisa de Mies van der Rohe *menys és més* ha tingut sentit aplicat a la literatura catalana és per descriure el nou recull de Julià.

També cal subratllar l'habilitat extraordinària de Julià a l'hora de crear i sostenir personatges de ficció, els quatre poetes, ben diferenciats i plausibles, i a l'hora de recrear amb tanta exactitud una cultura aliena com la nord-americana, sense caure mai en la simplificació, el tòpic o el prejudici. *Un lleu plugim. Antologia de poesia nord-americana hipermoderna* mereix un lloc al costat de grans experiments contemporanis en el camp de la recreació de personalitats i cultures, al costat d'obres com la famosíssima *Katerina Brac* (1985), de Christopher Reid, que recull els poemes versionats de l'autora epònima, vinguda d'un altre planeta i d'una altra cultura i comunitat lingüística.*

Juvenil Andreu Sotorra

Tot per l'audiència

Aquesta és una novel·la d'aquelles que alimenten la fam dels addictes al gènere fantàstic, amb l'avantatge que, pel seu argument -la influència sobre la societat que tenen els *reality show*-, també pot interessar als que no s'hi senten especialment atrets. Suzanne Collins (EUA, 1964) és una guionista de televisió, coneguda també per la sèrie *Les cròniques d'Underland*. De la trilogia *Els Jocs de la Fam* se n'acaba de publicar ja als EUA la segona part, *Catching Fire*, en procés de traducció aquí.

Una guerra ha canviat els EUA. Ara es diuen Panem i estan dividits en dotze districtes dominats pel Capitoli. La falta de llibertat i la pobresa tenallen tots els ciutadans. Són dotze districtes i no tretze perquè un ja va ser destruït pel Capitoli per la seva rebel·lia amb el règim. Per commemorar-ne la destrucció, cada any s'organitzen uns Jocs de la Fam en els quals participen dos joves de cada districte. El joc consisteix a tancar les dues dotzenes de candidats a vencedor en un indret ple de dificultats salvatges, en una arena que té tots els aires d'un circ romà on cal lluitar a mort fins que només se'n salvi un... o una. L'espectacle se segueix en directe per televisió. Per tant, no hi ressonen només els *gladiators* clàssics de torn, sinó també els moderns i decadents *Grans Germans* televisius, i els de joves que copien el model de l'anglès *Boys and girls alone*.

Barreja de supervivència i d'amor, l'escriptora va creant uns personatges que creixen no només literàriament, sinó que maduren cap al món adult i que lluiten entre la crueltat i la bondat. Novel·la d'aventures que només cau en el tan estès vici literari recent d'allargassar les accions més del compte quan, amb un registre més dinàmic, es podrien resoldre més ràpidament moltes de les situacions dels protagonistes. Però, ja se sap, cal arribar al gruix de pàgines per aconseguir el qualificatiu que demana el gènere i per formar part, com a mínim, d'una trilogia. Com diuen en el món de la televisió, també en la literatura es fan concessions, ni que sigui per l'audiència.*

Els Jocs de la Fam

Suzanne Collins
Traducció: Armand Carabén
Edicions 62
Barcelona, 2009
Preu: 18 euros
Pàgines: 399

1 2 3 4 5

L'obra se centra en la lluita

AVUI